

Trudności w nauce czytania i pisania u dzieci z wadą wymowy

Na całokształt rozwoju dziecka i jego powodzenie w szkole w dużej mierze wpływa mowa:

- ◆ jest ona atutem w nawiązywaniu kontaktów społecznych,
- ◆ daje możliwość precyzyjnej komunikacji,
- ◆ stanowi narzędzie w zbieraniu informacji,
- ◆ pozwala na wyrażanie własnych celów, sądów, uczuć i upodobań.

Dziecko gotowe do podjęcia nauki w klasie pierwszej posiada odpowiedni do jego wieku:

- ◆ zasób pojęć,
- ◆ wiadomości,
- ◆ swobodę wypowiedzania się,
- ◆ zdolność myślenia przyczynowo-skutkowego i wnioskowania.

Mowa dziecka 7-letniego jest prawidłowa pod względem artykulacyjnym.

Istotną rzeczą jest także odpowiednia motywacja i zainteresowanie nauką oraz dojrzałość emocjonalna, dzięki której dziecko staje się bardziej opanowane i potrafi radzić sobie w sytuacjach trudnych.

Stosowana obecnie metoda nauki czytania i pisania, kładzie nacisk na umiejętność różnicowania podstawowych elementów mowy czyli fonemów.

W okresie przygotowującym do nauki dzieci przeprowadzają analizę i syntezę dźwiękową słów.

Początkowo bez znaku graficznego, rozpoznają poszczególne głoski w słowach, określają ich lokalizację, składają słowa z pojedynczo poznanych dźwięków.

- ◆ gdy słuch fonemowy jest w pełni ukształtowany, dziecko potrafi różnicować i poprawnie wymówić wszystkie głoski,
- ◆ słuch fonemowy jako odpowiedzialny za identyfikację poszczególnych głosek jest jednym z czynników warunkujących umiejętność komunikowania się z otoczeniem,
- ◆ rozpoznawanie poszczególnych dźwięków mowy umożliwia różnicowanie słów.

Słuch fonemowy jako podstawowy element czynności percepcji mowy warunkuje w znacznym stopniu osiągnięcie prawidłowego rozwoju mowy oraz umiejętności czytania i pisania.

Zaburzenia słuchu fonemowego, w zależności od stopnia nasilenia mogą:

- ◆ utrudniać lub uniemożliwiać odbiór mowy,
- ◆ zaburzać prawidłowy rozwój mowy,
- ◆ wywołać zaburzenia mowy już wykształconej,
- ◆ komplikować nabywanie umiejętności pisania,
- ◆ zaburzać przyswojoną już czynność pisania.

Opanowanie umiejętności czytania i pisania oznacza tworzenie się trwałych skojarzeń między głoskami i odpowiadającymi im literami.

Bywa, że jest to niemożliwe z powodu zaburzenia motoryki artykulacyjnej.

Dziecko może błędnie wymawiać mimo dobrej sprawności funkcji słuchowych i prawidłowej budowy aparatu artykulacyjnego.

Od opanowania poprawnej artykulacji zależy poprawność czytania i pisania.

Poprawność ta wyraża się zgodnością dźwięku z odpowiadającą mu literą.

Wady wymowy odbijają się ujemnie na samopoczuciu dziecka i jego pozycji w zespole rówieśników, powodują nieśmiałość i lękliwość.

Rodzi się poczucie braku wiary we własne siły. Może to być przyczyną braku sukcesów szkolnych, a powstające trudności w nauce już na progu życia szkolnego wpływają negatywnie na rozwój emocjonalny i społeczny dziecka.

Wszystkie wady wymowy, nawet te o niewielkim stopniu nasilenia, mogą zaważyć na karierze szkolnej dziecka-zwłaszcza zamiany głosek, opuszczanie ich czy ubezdźwięcznianie.

Błędna artykulacja ma nie tylko wpływ na jakość komunikacji słownej ale jest również przyczyną problemów w nabywaniu umiejętności poprawnego czytania i pisania.

Pojawiają się błędy, będące odzwierciedleniem wadliwej wymowy.

Trudności mają przede wszystkim uczniowie u których wada wymowy dotyczy zamiany jednej głoski na inną.

W badaniach stanowi to 66,6 % badanych grup dzieci z trudnościami w nauce, czyli 4,5 % całej populacji poddanej badaniom.

Najczęściej spotykane błędy wiążą się z:

- ◆ sygmatyzmem,
- ◆ rotacyzmem,
- ◆ ubezdźwięcznianiem głosek dźwięcznych

prowadzą bardzo często do zmiany znaczenia wyrazu.

Dziecko ubezdźwięczniające głoski mówi i pisze:

bułka-półka

domek-tomek

Błędy wynikające z nieprawidłowej wymowy głosek szumiących (sz,ż,cz,dż) lub głoski r:

szafa-safa

czapka-capka

lub zmieniające sens słów

szum-sum

rak-lak

W pisaniu wypracowań i w pisaniu ze słuchu pojawiają się błędy będące odzwierciedleniem wadliwej wymowy.

Trudności zależą również od przyczyny nieprawidłowej wymowy.

Jeżeli są nimi:

- ◆ wady zgryzu,
- ◆ anomalie dotyczące budowy języka,
- ◆ rozszczep podniebienia,

dziecko może nie mieć trudności z pisaniem.

Jeżeli wada wymowy jest wynikiem uszkodzenia lub niedokształcenia struktur odpowiedzialnych za funkcje percepcyjno-motoryczne pojawiają się problemy z pisaniem.

Związek zaburzeń mowy z trudnościami w nauce ma charakter dwustronny.

Z jednej strony zaburzenia mowy przyczyniają się do trudności w nauce, z drugiej strony przedłużające się niepowodzenia w nauce powodują powstawanie zaburzeń mowy.

Dziecko źle mówiące najczęściej pisze z błędami, słabo czyta, pojawiają się zahamowania w swobodnym wypowiedaniu się.